

**Príručka
o znižovaní
úmrtnosti
vtákov
spôsobenej
ľudskou
činnosťou**

Vtáčia kriminalita

Čo je vtáčia kriminalita

Vtáčia kriminalita je časť environmentálnej kriminality. Ide o rôzne ľudské aktivity, ktoré sú zákonom zakázané, a ktoré majú negatívny vplyv na chránené druhy vtákov. Medzi najčastejšie formy vtácej kriminality patria úmyselné a neúmyselné otravy chránených druhov vtákov, nelegálny lov, ochytávanie do rôznych typov pascí (sklápacia pasca, sieť, konáre s lepidlom...), vykrádanie mláďat z hniezd a obchodovanie s chránenými druhmi, ničenie hniezd a úmyselné vyrušovanie v čase hniezdenia.

Prečo to ľudia robia?

Dôvody, prečo ľudia páchajú vtáčiu kriminalitu sú rôzne. Najčastejšie z dôvodu, že niektorí ľudia považujú vtáky za škodcov, alebo naopak, ich predaj považujú za významný zdroj finančných príjmov. V strednej Európe sa stretávame hlavne s úmyselnými a neúmyselnými otravami dravých vtákov, ich usmrcovaním strelnými zbraňami a chytaním do pascí. Z objasnených prípadov, na základe rozhodnutí súdov z Českej republiky, Slovenska a Maďarska, je možné vyhodnotiť, že doteraz odsúdenými páchatelmi sú jednotlivci, ktorí sa tiež zaoberali poľovníctvom, rybárstvom, chovom holubov, hydiny a dobytká. Nech už sú páchatelia z akejkoľvek záujmovej skupiny, jedno majú spoločné. Vysokú nenávisť voči zvieratám, ktoré im z ich pohľadu spôsobujú škodu. Neváhajú preto použiť nelegálne metódy, ktoré sú však nebezpečné nielen pre dravé vtáky, ale aj pre ľudí.

Úmyselné otravy divožijúcich zvierat

Ide o nelegálnu činnosť, kedy páchatel' vyrobí otrávenú návnadu a umiestni ju do krajiny s cieľom otráviť dravé vtáky a iné zvieratá, najčastejšie líšky, kuny a jazvece. Druh a umiestnenie návnady napovedá, aký cieľový organizmus chcel páchatel' otráviť. Napríklad, ak sú mäsité návnady umiestnené v blízkosti nôr, pravdepodobným cieľom otáv boli líšky a jazvece. Ak je návnada na otvorenej ploche, napríklad na poli, kde je dobre viditeľná z výšky, pravdepodobným cieľom sú dravé vtáky. Ak páchatel' použije otrávené vajcia, zrejme cieľil na krkavcovité vtáky a kuny. V momente, ako páchatel' vyloží otrávenú návnadu a odíde, stráca kontrolu nad tým, čo alebo kto príde do kontaktu s návnadou. Používané jedy sú rovnako nebezpečné pre zvieratá ako aj pre ľudí.

Najčastejšie používané jedy

Najčastejším jedom, ktorý používajú páchatelia v strednej Európe, je karbofurán. Karbofurán patrí medzi karbamáty. Prípravky s obsahom karbofuránu sa používali v poľnohospodárstve ako insekticídy na ochranu rastlín, teda prostriedky proti hmyzím škodcom. Na trhu sa výrobky predávali pod označením FURADAN, Carbodan, Yaltox, a iné. Karbofurán pôsobí ako blokátor acetylcholinesterázy. Zjednodušene povedané, zabraňuje správne prenášanému nervovým vzruchom v tele. Jeho pôsobením vzniká nervovo-svalová paralýza, séria nekontrolovaných kŕčov, ktoré končia smrťou. Karbofurán sa do tela dostáva všetkými cestami, teda požitím, vdýchnutím aj vstrebávaním cez pokožku a sliznice. Preto nielen konzumácia, ale aj náhodný dotyk bez rukavíc predstavuje značné riziko. Pre lepšiu ilustráciu, v priemere 2g čistého karbofuránu by dokázali usmrtiť dospelého človeka. Karbofurán dokonca svojimi vlastnosťami pripomína účinky nervovo-paralytických bojových látok.

Kvôli rizikovosti boli prípravky s obsahom karbofuránu od roku 2008 zakázané v celej Európskej únii. Treba podotknúť, že tieto prípravky neboli nikdy určené na maloobchodný predaj. Legálne ich mohli kupovať a používať iba certifikovaní poľnohospodári. V roku 2008, po skončení licencie na používanie, mali byť tieto prípravky odovzdané na bezpečnú likvidáciu. Ako ukazuje prax, nie v každom prípade sa tak stalo a prípravky s obsahom karbofuránu sa dostali medzi ľudí. Pritom už samotné vlastníctvo karbofuránu je trestným činom. Prípravy s obsahom karbofuránu sú stále legálne v rôznych častiach sveta (hlavne Afrike a juhovýchodnej Ázii), preto existuje predpoklad, že tieto produkty sú súčasťou čierneho trhu.

Prípravky s obsahom karbofuránu mali rôzne skupenstvá, od roztokov po pevné látky, a taktiež rôzne farby, najčastejšie sýto ružovú až fialovú, prípadne bielu alebo modrú. Často sa stáva, že otrávené mäsité návnady majú na sebe práve takéto farby.

Riziká pre človeka

Úmyselné otravy nie sú rizikom len pre populácie chránených druhov zvierat. Tým, že návnady sú voľne pohodené, do kontaktu s nimi môžu prísť aj spoločenské zvieratá a ľudia. Stačí, keď pes na prechádzke olíže alebo ochutná návnadu. Už pri prvých klinických príznakoch (kŕče, vracanie) sa ho majiteľ bude snažiť zachrániť. Ruky majiteľa sa kontaminujú psími slinami alebo zvratkami a jed sa dostane cez pokožku aj do jeho tela. V najhoršom prípade do kontaktu s návnadou môžu prísť aj dieťa, ktoré zaujme ružová farba. Následky by boli katastrofálne. Úmyselné otravy chránených druhov zvierat sú tak aj vážnym spoločenským problémom a je v záujme spoločnosti, aby takéto konanie páchatel'ov nebolo zľahčované a bolo rázne odsúdené.

Neúmyselné otravy voľne žijúcich zvierat

V prírode sa stretávame aj s neúmyselnými otravami voľne žijúcich živočíchov. Tie nastávajú vtedy, keď poľnohospodári nesprávnym spôsobom aplikujú rodenticídy, alebo používajú pri tom nepovolené prostriedky. Rodenticídy sú látky, ktoré sú v poľnohospodárstve používané na zníženie stavu populácie hraboša poľného, ktorý poľnohospodárom spôsobuje značné škody na úrode. Podľa návodu by sa mali rodenticídne prípravky, vo forme granúl alebo namoreného zrna, pomocou dávkovača vkladať do aktívnych hraboších nôr. Povolená dávka na hektár poľnohospodárskej plochy sa nesmie presiahnuť. Rovnako sa rodenticídy nesmú aplikovať v blízkosti vodných zdrojov a tokov. Hraboše, ktoré neuhynuli v nore, ale na povrchu pôdy sa musia pozbierať a bezpečne zlikvidovať. Nanešťastie, mnoho poľnohospodárov nedodržiava predpísané pravidlá aplikácie rodenticídov. A čo je ešte horšie, v snahe ušetriť financie, používajú aj nepovolené chemické látky. Hlavne jedy zo skupiny antikoagulačných rodenticídov druhej generácie. Ide o chemické látky, ktoré v organizme zabraňujú zrážaniu krvi, čoho dôsledkom je vznik rozsiahleho vnútorného krvácania. Kvôli vysokému riziku otravy iných zvierat, než hlodavcov, je zakázané aplikovať antikoagulačné rodenticídy mimo interiéru budov, vo voľnej krajine. Niektorí poľnohospodári tento zákaz nedodržiavajú a každoročne sa vyskytnú lokálne prípady rozsiahlych otráv, pri ktorých uhynú desiatky zajacov, bažantov a sŕn. Otrávené zvieratá predstavujú riziko otravy pre ďalšie zvieratá, ktoré sa krmia zdochlinami. Napríklad brodifakum, ktorý tiež patrí medzi antikoagulačné rodenticídy druhej generácie, spôsobil v Maďarsku, v rokoch 2019 až 2021, početné závažné subletálne otravy orlov kráľovských. Taktiež látky brodifakum a bromadiolon boli zistené u dravcov aj v nesmrteľných koncentráciách, ktoré potenciálne môžu oslabiť ich kondíciu a znížiť úspešnosť rozmnožovania.

Ako vyzerajú otrávené zvieratá a návnady

Človek počas prechádzky v prírode môže nájsť uhynuté zviera. Ako zistiť, že bolo otrávené? Otrava sa prejavuje viacerými vonkajšími znakmi, ktoré nám napovedajú, že nejde o prirodzený úhyn. Nálezca by mal spozornieť ak:

☒ **dravý vták:**

- má křčovito zaťaté pazúry
- v pazúroch môže zviazať stebľa trávy, lístie, pôdu
- v zobáku má zvyšky mäsa
- leží v polohe na bruchu, má poloroztiahnuté krídla
- hlavu má obrátenú na bok

☒ **líška, jazvec, kuna, mačka:**

- leží na boku, má vystreté nohy a chvost
- má naježenú srst
- okolo nôh sú stopy po hrabaní
- na tvári má křčovitý úšklabok (sardonický úsmev)
- v ústnej dutine má zvyšky potravy
- okolo jedinca sú zvratky alebo čerstvý trus
- uhynutá mačka má vysunuté pazúry

☒ **v blízkosti uhynutého jedinca:**

- sa nachádza mäsitá návnada
- okolo uhynutého jedinca je uhynutý hmyz
- v okolí sa nachádzajú ďalšie uhynuté zvieratá

V prípade neúmyselných „poľnohospodárskych“ otráv antikoagulačnými rodenticídmi je na telách uhynutých jedincov viditeľné krvácanie z telesných dutín. Zároveň sa na poli nachádza viacero uhynutých zvierat, pretože k aplikácii rodenticídov dochádza na celej poľnohospodárskej ploche.

☒ **otrávené návnady:**

- rôzne zvyšky mäsa, časti zvierat, vnútornosti umiestnené vo voľnej krajine
- mäsitá návnada so stopami po aplikácii chemických látok
- vajcia, ktoré majú v škrupine stopy po vpichu ihly
- otrávené vajce môže byť označené pečiatkou „Pozor jed“
- otvor na škrupine môže byť zatavený voskom
- na mäsitá návnade, alebo v jej okolí sa nachádza uhynutý hmyz
- v okolí návnady sú uhynuté zvieratá

Kde bývajú najčastejšie umiestňované návnady?

Páchatelia úmyselných otráv najčastejšie umiestňujú otrávené návnady v blízkosti poľných a lesných ciest, do vetrolamov, v blízkosti nôr. Častokrát majú odsledované správanie zvierat, ktoré chcú otráviť, a preto umiestnia návnadu na miesta, kde sa tieto zvieratá často zdržiavajú. V praxi sme sa stretli aj s prípadmi, kedy boli návnady umiestnené na skalných bralách, či bezprostrednej blízkosti hlavnej cesty.

Kolízie s autodopravou a elektrickým vedením

V prírode sa môžete stretnúť aj s prípadmi úhynov, ktoré spôsobili ľudia, ale ktoré nie sú vtáčou kriminalitou. Najčastejšie ide o kolízie s automobilmi a elektrickým vedením a tiež zásahy elektrickým prúdom na 22kV elektrických vedeniach. Je dôležité poznať znaky týchto úhynov, aby bol vylúčený úhyn z kategórie vtácej kriminality.

☒ Kolízia sa automobilom:

- uhynutý jedinec je v blízkosti cesty, po ktorej jazdia autá
- na tele má viditeľné zranenia spôsobené nárazom (otvorené rany, zlomeniny)
- pazúry dravých vtákov nie sú kĺčovito zaťaté

☒ Kolízia s elektrickým vedením:

- uhynutý jedinec je v blízkosti elektrického vedenia
- na tele má viditeľné zranenia spôsobené nárazom (otvorené rany, zlomeniny)
- môžu mu chýbať časti tela

☒ Zásah elektrickým prúdom:

- týka sa hlavne dravých vtákov
- kĺčovito zaťaté pazúry (podobne ako pri otrave)
- uhynutý jedinec je v blízkosti elektrického vedenia
- pod elektrickým stĺpom môže byť viac uhynutých jedincov
- najčastejšie na nohe alebo krídle je stopa (popálenina) po zásahu elektrickým prúdom
- čerstvý kadáver je cítiť po spálenine

Zapojenie verejnosti

Čo mám urobiť, keď nájdem uhynuté zviera s príznakmi otravy?

Pokiaľ ste počas pobytu v prírode našli uhynuté zviera, ktoré má niektoré z vyššie uvedených príznakov otravy, je potrebné konať. Prvým pravidlom je:

- **ničoho sa nedotýkať, aby ste neohrozili svoje zdravie a neznehodnotili dôkazy.**

Priamo v teréne nie je možné potvrdiť otravu, tento výsledok vedia potvrdiť alebo vyvrátiť laboratórne analýzy. K nálezu však pristupujte s obozretnosťou, akoby sa jednalo o úmyselnú otravu. Páchatelia totiž používajú silné jedy, ktoré sú nebezpečné aj pre človeka. Preto pokiaľ si to situácia nevyžaduje, udržiavajte bezpečnú vzdialenosť od nález. Rovnako, pokiaľ máte so sebou psa alebo dieťa, udržiavajte ich v bezpečnej vzdialenosti. Sú známe prípady, kedy sa pes priotrúvil nepriamym kontaktom, keď stúpil do vody, ktorá bola kontaminovaná karbofuránom z otrávenej návnady.

Podozrivý nález zadokumentujte. Dôležité je nemanipulovať s uhynutým jedincom a nepošliapať okolie nález. Na fotografovanie pokojne použite mobilný telefón. Z dostatočnej vzdialenosti urobte fotografiu širšieho okolia podozrivého nález, ďalej fotografiu, na ktorej je vidieť detaily, ako polohu tela, pazúry, zobák, návnadu. Pokiaľ nie je vidieť niektorú z uvedených častí tela, nevadí. Hlavne udržiavajte dostatočnú vzdialenosť od nález. Druhým potrebným údajom je zapísanie čo najpresnejšieho miesta nález. V ideálnom prípade si poznačte GPS súradnice podozrivého nález. Ak to nie je možné, zapamätajte si miesto nález podľa charakteristických miest v okolí (napr. solitérne stromy, vodný kanál, budova, cesta,...), aby ste vedeli na miesto priviesť políciu, alebo odborníkov, ktorí sa venujú odhaľovaniu prípadov vtáčej kriminality. Fotografia a GPS súradnice slúžia ako dôkaz, že uhynutý jedinec, prípadne návnada, sa na mieste nachádzali. Z praxe sú známe prípady, kedy páchatel pred príchodom polície stihol odstrániť dôkazy. Polícia potom konala na základe dokumentácie od nálezcu.

Po zbežnom zadokumentovaní podozrivého nález kontaktujte políciu na telefónnom čísle 158. Policajnému operátorovi oznámte svoje meno, kde sa nachádzate, čo a za akých okolností ste našli a aké máte podozrenie (napr. podozrenie z nelegálne otravy chráneného druhu živočícha). Riadte sa pokynmi od polície a počkajte na príchod policajnej hliadky. Dovtedy dávajte pozor, aby sa k uhynutému zvieratú alebo návnade nepribližovali iné zvieratá alebo ľudia. Snažte sa čo najmenej narušiť miesto činu, nepošliapať pôdu okolo podozrivého nález, neodhadzovať odpadky a cigaretové ohorky.

V prípade, že si nie ste istý, či ide o úhyn spôsobený otravou alebo inou formou vtáčej kriminality, môžete nález zadokumentovať a informácie poslať príslušnému pracovisku Štátnej ochrany prírody alebo Národného parku, prípadne odborníkom, ktorí sa zaoberajú vtáčou kriminalitou:

- ČSO – Česká společnost ornitologická, hlubocka@birdlife.cz
- RPS – Ochrana dravcov na Slovensku, dravce@dravce.sk
- MME - Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, mme@mme.hu

Využitie špeciálne vycvičených psov na vyhľadávanie otrávených návnad

Psy sú skvelí pomocníci. Vďaka cielenému výcviku môžeme psy naučiť vyhľadávať čokoľvek, čo má pach. V posledných rokoch bola postupne v krajinách strednej Európy zavedená nová prax. Špeciálne vycvičené psy sa začali používať na vyhľadávanie vysokorizikových látok, ktoré páchatelia používajú pri výrobe otrávených návnad. Psy sú taktiež vycvičené na vyhľadávanie uhynutých zvierat. Prvým takto vycvičeným psom bol nemecký ovčiak Falco, ktorý slúžil pod organizáciou MME Birdlife/Maďarsko. Išlo o aktivitu projektu LIFE Helicon zameraného na vtáčiu kriminalitu. Postupne, vďaka projektu LIFE Pannon Eagle bola táto špecializácia zavedená aj v Českej republike (ČSO), Rakúsku a na Slovensku. Kým v Maďarsku, Česku a Rakúsku je používanie psov zastrešené odbornými občianskymi združeniami, ktoré sa venujú ochrane prírody, na Slovensku špeciálne vycvičené psy používa policajný zbor Slovenskej republiky.

Psovodi so svojimi psami preventívne kontrolujú územia, kde boli v minulosti zaznamenané prípady úmyselných otráv. Taktiež kontrolujú lokality na žiadosť polície, štátnych úradov a na základe informácií od verejnosti o podozrivom náleze. Okrem využitia pri terénnych kontrolách sú psy akreditované aj na využitie pri domových prehliadkach podozrivých osôb, ktoré realizuje polícia. Psy pred nasadením v teréne prejdú náročným výcvikom a nie každý jedinec úspešne absolvuje výcvik. Do akcie v teréne sa dostanú len tie najlepšie jedince z najlepších. Psy sú trénované, aby sa návnady ani uhynutého zvieratá nikdy fyzicky nedotkli. Uhynuté zvieratá dokážu nájsť podľa pachu aj zakopané pod zemou, či v hodené do vody. Svoje schopnosti musia preukázať aj pri pravidelných preskúšaníach odbornou kynologickou komisiou.

S využitím psov sa šanca na odhalenie prípadu úmyselných otráv rapídne zvyšuje. Rovnako páchatelia týchto činov vnímajú, že riziko odhalenia je vďaka psom vyššie. Psí hrdinovia tak ročne zachránia mnoho vtáčích životov.

Kľúčom je krajina

Mnohým prípadom vtáčej kriminality je možné predísť. Dravé vtáky sú neprávom obviňované a prenasledované za pokles malej zveri (zajacov a bažantov). Taktiež ich chovatelia vinia za škody spôsobené na chove holubov a hospodárskych zvierat. Pritom kľúč k riešeniu významnej časti problémov je v krajine. V tom, akým spôsobom sa v nej hospodári. Výrazné zmenšenie rozlohy neproduktívnych krajinotvorných prvkov, hlavne medzí, úhorov, mokradí a vetrolamov, malo za následok rapidné zníženie biodiverzity v poľnohospodárskej krajine. V intenzívne obhospodarovanej krajine, s monokultúrnymi poľami, dochádza k dvom extrémnym obdobiam. Prvým z nich je nadbytok potravy pred zberom úrody a druhým je výrazný nedostatok potravy po zbere úrody. Druhy žijúce v poľnohospodárskej krajine majú problém sa vysporiadať s rýchlymi zmenami v potravnnej ponuke. Nízka úživnosť prostredia je jeden z hlavných faktorov, ktorý stojí za výrazným poklesom malej zveri (zajacov, bažantov). Obnovovaním krajinotvorných prvkov, vytváraním trávnatých pásov, medzí, vetrolamov a ponechávaním úhorov je možné zvýšiť biodiverzitu v území a zároveň vytvoriť dostatočné prirodzené potravné zdroje na obdobie po zbere úrody. Pri vytváraní týchto krajinných prvkov uvedieme pár príkladov, na ktorých sme spolupracovali:

Zajačie cesty

V poľnohospodárskych biotopoch Chráneného vtáčieho územia (CHVÚ) Jászág zrealizovali MME BirdLife Maďarsko a Riaditeľstvo národného parku Hortobágy, v spolupráci s miestnymi samosprávami, úpravy siete poľných ciest. V prvom kroku geodet vyznačil skutočné hranice poľných ciest vo vlastníctve obce, ktoré boli v značne znehodnotenom stave a často boli nelegálne rozorávané. Vďaka vyznačeným hraničiam sa zachovala prirodzená vegetácia v okolí poľných ciest, ktorá slúži ako biotop pre zajace, bažanty, všetky druhy vtákov poľnohospodárskej krajiny a tiež pre opelujúci hmyz. Ďalej nasledovala výsadba 1500 sadeníc stromov a 9000 kríkov, ktorá pomohla k ďalšiemu zlepšeniu biotopov v CHVÚ Jászág. Monitorovanie zajacov a vtákov ukázalo zvýšenie ich počtu a biodiverzity pozdĺž týchto mikrostanovišť.

Obnova biotopov v koridoroch pod vysokonapäťovým elektrickým vedením

Podľa zákona majú energetické spoločnosti povinnosť udržiavať koridory v ochrannom pásme elektrického vedenia v takom stave, aby vegetácia neohrozovala jeho funkčnosť a prevádzku. Každoročne sú vynakladané značné výdavky na odstránenie vysokých drevín, ktoré zasahujú do ochranného pásma. Preto energetické spoločnosti hľadajú iné riešenia. Jedno z pilotných riešení realizovala spoločnosť Východoslovenská distribučná, a.s.. Počas projektu LIFE Pannon Eagle obnovila koridory o rozlohe 29 ha. Tradičný koridor má profil v tvare písmena „U“. To znamená, že okraje koridoru tvoria vysoké dreviny, bez krovín na hranici medzi priesekom a lesom. Zároveň sú často celé plochy porastené inváznymi rastlinami a drevinami. Nový spôsob manažmentu koridorov pod elektrickými vedeniami spočíval v odstránení invázných rastlín. Následne bol vytvorený okraj prieseku z kríkov a nízko rastúcich drevín, ktoré potláčajú alebo zabraňujú rastu neželaných vysokých drevín, ktoré ohrozujú elektrické vedenie. Tvar profilu koridoru sa zmenil z písmena „U“ na „V“. V strede koridoru bol vytvorený 20m trávno-bylinný pás, ktorý je kosený alebo spásaný dobytkom. Okrem nižších nákladov na údržbu koridorov vznikli aj cenné plochy, v ktorých našlo útočisko množstvo živočíšnych druhov. Plochy zároveň slúžia ako refúgium a biokoridor pre malú zver a druhy poľnohospodárskej krajiny.

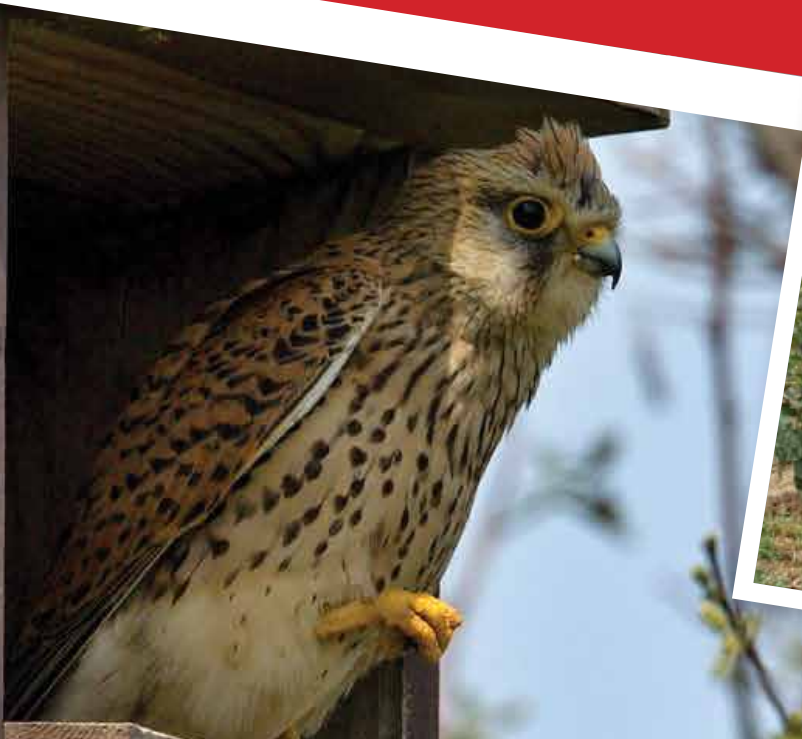

Biologická ochrana poľnohospodárskych plodín

K sekundárnym otravam dravých vtákov a iných predátorov dochádza aj pri nesprávnej aplikácii rodenticídov na poliach. Potrebu a množstvo aplikovaných rodenticídov je možné znížiť využitím biologickej ochrany poľnohospodárskych plodín. Tá spočíva v podpore lokálnych populácií dravých vtákov a sov. Na vhodné miesta sú inštalované búbky pre sokola myšiara a myšiarku ušatú. Ide o druhy, ktorých hlavnú časť potravného spektra tvorí hraboš poľný. Zároveň ide o bežné druhy, ktoré si vlastné hniezdo nedokážu postaviť, a preto s obľubou využívajú ponúknuté búbky.

Dravým vtákom a sovám môžeme uľahčiť lov hraboša poľného aj inštalovaním barličiek, tzv. „T-čok“, v poľnohospodárskych plodinách. Barličky slúžia vtákom na odpočinok a zároveň z nich striehnu na korisť. Drevené barličky (5ks na 1 hektár) je vhodné umiestniť do tých častí poľa, kde je najvyššia koncentrácia (najviac aktívnych nôr) populácie hraboša poľného. Následne je možné barličky presunúť podľa potreby do inej časti poľa, alebo dočasne odstrániť kvôli zberu úrody. Barličky plnia svoju funkciu aj v mimohniezdnom období, počas zimy.

Príručka vznikla s podporou

Projektu „**Zvýšenie povedomia o znižovaní úmrtnosti voľne žijúcich živočíchov spôsobenej človekom**“, ktorý je spolufinancovaný vládami Česka, Maďarska, Poľska a Slovenska prostredníctvom vyšehradských grantov z Medzinárodného vyšehradského fondu. Poslaním fondu je rozvíjať myšlienky trvalo udržateľnej regionálnej spolupráce v strednej Európe.

Projektu „**Cezhraničná ochrana haje červenej v Európe znížením mortality spôsobenej človekom**“ (LIFE18 NAT/AT/000048 – LIFE EUKOKITE), ktorý je spolufinancovaný Európskou úniou z programu LIFE.

Implementáciu projektu finančne podporuje aj Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, ako spolufinancovateľ. Vyjadrené názory a stanoviská sú však len názormi autora (autorov) a nemusia nevyhnutne odrážať názory a stanoviská Európskej únie, agentúry CINEA alebo Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky. Európska únia, Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky ani orgán poskytujúci granty za ne nemôžu niesť zodpovednosť.

Co-funded by
the European Union

MINISTERSTVO
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Autori textov: Tomáš Veselovský, Zuzana Guziová, Zdeněk Vermouzek, Márton Árvay
Autori fotografií: Ochrana dravcov na Slovensku, Česká společnost ornitologická, Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, Gábor Deák, Marek Gális, Ervín Hapl, Klára Hlubočká, Rudolf Jureček, Stanislav Kováč, Jozef Lengyel, Ján Svetlík, Ľuboš Vadel
Grafické spracovanie: Ján Svetlík – DUDOK

Viac o projekte sa dozviete na webe: www.dravce.sk